UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE
Wydział Politologii i Dziennikarstwa
Prof. dr hab. Maria Marczewska-Rytko, Katedra Ruchów Politycznych i Badań Etnicznych

Ocena osiągnięć naukowych dra Arkadiusza Górnisiewicza w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Dr Arkadiusz Górnisiewicz ukończył studia magisterskie w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, uzyskując w 2007 roku tytuł magistra nauk politycznych. W latach 2008-2012 odbył studia doktoranckie na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ. Stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o polityce uzyskał w 2012 roku na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ na podstawie rozprawy *Nowoczesność i nihilizm. Wokół myśli politycznej Karla Löwitha* przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. Bogdana Szlachty.

W latach 2013-2014 był zatrudniony w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ w ramach stażu podoktorskiego współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Następnie w latach 2015-2016 pracował na etacie asystenta w Katedrze Filozofii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ. Od 2016 roku pracuje na etacie adiunkta.

Problematyka badawcza dra Arkadiusza Górnisiewicza mieści się w ramach dyscypliny nauki o polityce i administracji i koncentruje się przede wszystkim na myśli politycznej (historii myśli politycznej, historii doktryn politycznych i prawnych).

Rezultaty badań prowadzonych przez dra A. Górnisiewicza przed uzyskaniem stopnia doktora zostały opublikowane w postaci współredagowanej monografii zbiorowej *Modernity and What Has Been Lost. Considerations on the Legacy of Leo Strauss* (wydanie polskie Wydawnictwo UJ, Kraków 2010 i wydanie amerykańskie St. Augustine's Press, South Bend, Indiana 2011); dwóch artykułów w monografiach zbiorowych; sześciu artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych („Nauki Polityczne. Zeszyty Naukowe KNP UJ", „Politeja", „Kultura i Polityka. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. Ks. Józefa Tischnera", „Dialogi Polityczne", „Kronos"). Był także jednym z dwóch tłumaczy książki Leo Strauss, *O tyranii. Zawiera korespondencję Strauss-Kojéve* (Wydawnictwo UJ, Kraków 2009).

u. Głęboka 45, 20-612 Lublin, www.umcs.lublin.pl
e-mail: m_marczewska@yahoo.com
NIP: 712-010-36-92
REGON: 000001353

W efekcie prowadzonych badań, po uzyskaniu stopnia doktora, dr A. Górnisiewicz opublikował dwie monografie autorskie: *Nowoczesność, nihilizm, polityka. Wokół myśli Karla Löwitha* (Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2014), stanowiącej pokłosie doktoratu oraz *Wojna i nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego* (Universitas, Kraków 2019). Jest także współredaktorem dwóch monografii zbiorowych: *The Problem of Political Theology* (Wydawnictwo WAM, Kraków 2012) oraz *The Concept of Constitution in the History of Political Thought* (The Gruyter, Berlin-Warsaw 2017). Przygotował również edycję źródeł: Stanisław Starzyński, *Studia konstytucyjne. Wybór pism* (Ośrodek Myśli Politycznej w Krakowie, Kraków 2018). Jest autorem ośmiu artykułów naukowych opublikowanych w monografiach zbiorowych (wstęp nie jest artykułem). Zostały one opublikowane w takich wydawnictwach jak: Wydawnictwo Adam Marszałek, Wydawnictwo Ignatianum – WAM, Wydawnictwo Scholar, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Ośrodek Myśli Politycznej, Ośrodek Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego. Jest autorem 7 artykułów naukowych opublikowanych w takich czasopismach naukowych jak: „Przegląd Polityczny", „Horyzonty Polityki", „Stan Rzeczy", "Politeja", „History of European Ideas", „Ratio Juris. An International Journal of Jurisprudence and Philosophy of Law".

Jako podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego dr A. Górnisiewicz wskazuje monografię z 2019 roku *Wojna i nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego* (Universitas, ss. 229). Publikacja została przygotowana w formie esejów, tworzących wewnętrznie spójną i interesującą całość. Monografia składa się z *Wprowadzenia,* czterech części (które należałoby traktować jako cztery rozdziały) oraz *Zakończenia*. Tytuły poszczególnych części oraz tytuły podrozdziałów dalekie są od naukowej precyzji, przyjmują raczej formę publicystyczno-popularyzatorską (np. *W krzyżowym ogniu pytań* czy *Zwrot w stronę konkretnego porządku*). *Wprowadzenie* jest stosunkowo skromne pod względem objętości, a sam Autor w sposób ogólny odnosi się do kwestii metodologicznych prowadzonych przez siebie badań. Autor stwierdza, że w książce podąża „za wskazówką Raymonda Arona, który widział możliwość podziwiania myśli i jednoczesnego zachowywania dystansu wobec osoby" (s. 11). Wprawdzie Autor nie formułuje w sposób bezpośredni hipotez czy tez badawczych, niemniej kilka można zauważyć we *Wprowadzeniu*. Przykładowo na stronie 10 Autor pisze: „Twierdzę w tej książce, że konieczność uwzględnienia politycznych uwikłań z okresu Trzeciej Rzeszy nie znosi poznawczej wartości Schmittowskiego myślenia o porządku międzynarodowym". Jako kolejny przykład można wskazać następujące stwierdzenie Autora: „Szczególna cecha Schmitta polega na jego zdolności myślenia do samego końca

– do punktu, w którym pojęcia zmieniają się w swe przeciwieństwo: sprawiedliwość w niesprawiedliwość, wojna w akcję policyjną, prawowity wróg w kryminalistę, humanitaryzm w bestialstwo" (s. 11). Również zdanie wieńczące *Wprowadzenie* stanowi swoistą tezę badawczą: „Myśl Schmitta wciąż dostarcza narzędzi, dzięki którym możliwa jest lepsza orientacja w problemach i wyzwaniach współczesnego świata" (s. 12). Ten swoisty ascetyzm metodologiczny *Wprowadzenia* nie jest powielany w poszczególnych rozdziałach. Kwestie metodologiczne są podnoszone w każdym z rozdziałów. Dla przykładu w rozdziale pierwszym Autor doprecyzowuje cel badawczy, stwierdzając że nie zajmuje się „bliżej zbrodniami, których dopuścił się reżim narodowosocjalistyczny [...] Z punktu widzenia ewolucji prawa międzynarodowego interesujące jest zwłaszcza wprowadzenie pojęcia zbrodni przeciwko pokojowi [...] oznaczającego w istocie kryminalizację wojny napastniczej" (s. 19). Pojawiają się także pytania badawcze, jak chociażby to ze strony 68: „Czy twierdzenie Schmitta, iż jego teksty z dziedziny prawa międzynarodowego (zwłaszcza *Porządek wielkoobszarowy*) stanowią wyłącznie naukową diagnozę, daje się utrzymać?". Samoświadomość metodologiczna widoczna jest choćby w następującym wyjaśnieniu Autora: „Jak pokażę w kolejnych rozdziałach, w tych uwagach zawarte są pojęcia i wyobrażenia, które wyznaczają rdzeń Schmittowskiego rozumienia przemian prawa międzynarodowego w nowoczesności: jego ewolucji od nowożytnego pojmowania wojny jako konfliktu równie uprawnionych stron (suwerennych państw), której naturę można wyjaśnić poprzez odwołanie się do pojedynku, ku wojnie sprawiedliwej, wiążącej się z zupełnie nowym myśleniem o porządku światowym" (s. 75). Jako kolejny przykład można wskazać taką oto wypowiedź: „Jak postaram się pokazać, ewolucja ta nie dotyczy wyłącznie świata euro-atlantyckiego czy zachodniego; jest też rozpoznawalna w komunistycznej części powojennego świata" (s. 76). I jeszcze jeden przykład: „Zrozumienie interesującego mnie tutaj tematu wymaga nie tylko naszkicowania różnych form porządku międzynarodowego począwszy od średniowiecza, ale również przyswojenia wielu pojęć, które łącząc prawo, geografię, politykę i historiozofię, stanowią klucz do sugestywnego Schmittowskiego opisu przemian o znaczeniu globalnym" (s. 87-88). Formułowane są tezy badawcze poddawane procesowi weryfikacji. Przykładowo na stronie 154 Autor pisze: „Twierdzę, że Schmitt opisuje to zjawisko przy pomocy nieco innego aparatu pojęciowego – z perspektywy dominacji filozofii wartości, określanej przez niego mianem tyranii wartości". Na podkreślenie zasługuje duża erudycja dra A. Górnisiewicza. Należy także zwrócić uwagę na niezwykle przystępną formę prezentacji wyników prowadzonych badań. Autor w sposób bezpośredni formułuje własne opinie i przemyślenia. Monografia

w zasadniczej części opiera się o analizę źródeł. W kontekście wielu zagadnień podniesionych w monografii niedosyt stanowi *Zakończenie*, zawarte na dwóch stronach. W odniesieniu do *Bibliografii* należy stwierdzić, że chyba nie do końca przemyślano jej podział. Być może bardziej przejrzysty byłby podział na dwie części: 1) źródła, obejmujące prace Schmitta, prace klasyków myśli politycznej i dokumenty oraz 2) opracowania. W zredagowanych przypisach nie znalazła zastosowania zasada brzytwy Ockhama (w skróconym opisie bibliograficznym albo początek tytułu, albo dz. cyt.).

Pozostałe publikacje w zdecydowanej większości potwierdzają wysoką świadomość metodologiczną dra A. Górnisiewicza, właściwe posługiwanie się siatką charakterystyczną dla dyscypliny nauki o polityce i administracji, wykorzystanie źródeł w procesie badawczym. W artykule *Spór o strażnika konstytucji. Przypadek weimarski: Hans Kelsen – Carl Schmitt* dr A. Górnisiewicz stwierdza, że „przyjrzenie się argumentacji właśnie tych myślicieli pozwala dostrzec, że wyjaśnienia ich konkretnych rozstrzygnięć należy doszukiwać się w odmiennych koncepcjach państwa i w radykalnie innym stosunku do 'metafizyki politycznej' ('teologii politycznej')" (s. 66). Z kolei w artykule *Demokracja a totalizm: w stronę niejednoznaczności. Refleksja wybranych polskich myślicieli przed 1945 rokiem* Autor w następujący sposób artykułuje cel swojej pracy i zarazem założenia metodologiczne: „Jak pisał w 2003 roku Marek Kornat, 'wciąż panuje nieuzasadnione przekonanie, że refleksja nad systemami totalitarnymi została zapoczątkowana po II wojnie światowej'. Niniejszy esej można potraktować jako wkład w coraz bardziej widoczne (za sprawą rosnącej liczby publikacji) przezwyciężanie tego poglądu. W tym miejscu należy wprowadzić pewne metodologiczne zastrzeżenie. Badanie polskiej refleksji międzywojennej musi objąć myślicieli, którzy nie posługują się wprost pojęciem totalitaryzmu, spopularyzowanym dopiero w latach 50." (s. 161).

Reasumując, w odniesieniu do dorobku naukowego dra A. Górnisiewicza na podkreślenie zasługuje: 1) jednoznaczne wyznaczenie pola badawczego w zakresie nauk o polityce i administracji; 2) utrzymanie rygoru badawczego i koncepcyjnego; 3) wysoka świadomość metodologiczna; 4) duża swoboda w wyrażaniu własnych opinii; 5) włączenie się w międzynarodową debatę naukową.

Wyniki prowadzonych badań były prezentowane podczas sześciu konferencji naukowych przed uzyskaniem stopnia doktora oraz podczas dziewięciu po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Tylko jedna z tych konferencji odbywała się poza granicami Polski (University of Jyväskylä w Finlandii).

Zgodnie z wymogami określonymi w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, ze zm.) należy stwierdzić,

UMCS

że dr A. Górnisiewicz odbył staż podoktorski realizowany na Uniwersytecie Jagiellońskim finansowany ze środków Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Społeczny) w ramach projektu „Society-Environment-Technology". W latach 2010-2012 realizował projekt badawczy Narodowego Centrum Nauki w Krakowie *Myśl polityczna Karla Löwitha.* W latach 2017-2018 był członkiem zespołu badawczego w Ośrodku Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego. Obecnie w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki jest wykonawcą wydania anglojęzycznych numerów tematycznych czasopisma „Politeja". Podobnie w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (program Universalia 2.2) przygotowuje krytyczne opracowanie tomów trzeciego i czwartego pism wybranych Thomasa Carlyle'a. Dr A. Górnisiewicz pełni także funkcję koordynatora programowego w ramach projektu finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA) (Program Operacyjny Wiedza-Edukacja-Rozwój), mającego na celu utworzenie międzynarodowego polsko-włoskiego kierunku studiów drugiego stopnia International Relations and Public Diplomacy przez UJ i Uniwersytet w Sienie.

W uzupełnieniu dodać należy, że od roku 2013 dr A. Górnisiewicz pełni funkcję sekretarza czasopisma „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ".

Konkludując, stwierdzam, że dr Arkadiusz Górnisiewicz spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego zawarte w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, ze zm.): legitymuje się stopniem doktora; posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji; wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej. W związku z tym opowiadam się za nadaniem dr. Arkadiuszowi Górnisiewiczowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

We wrześniu 2021 roku

Maria Marciewska-Rytko